

Shira Lönn
Emilia Paasimaa
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus
Opinnäytetyö, 2021

LAPSEN ARKI SUJUVAKSI

Videomateriaalia viitotulla puheella

TIIVISTELMÄ

Shira Lönn ja Emilia Paasimaa

Lapsen arki sujuvaksi. Videomateriaalia viitotulla puheella.

50 sivua ja 7 liitettä

Kevät 2021

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus

Opinnäytetyö oli toiminnallinen, ja sen tarkoituksena oli luoda videomateriaalia viitotulla puheella kommunikaatio-opettajien käyttöön. Tavoitteena oli selvittää, kuinka viitotulla puheella toteutetaan laadukasta materiaalia.

Videomateriaali toteutettiin lasten kanssa. Videot kuvattiin viidestä eri arkitilanteesta, jotka olivat aamupiiri, lepoaika, muistipeli, askartelu ja wc-käynti. Materiaali luotiin kommunikaatio-opettajille käytettäväksi erilaisissa opetustilanteissa. Videoiden tarkoituksena oli antaa esimerkki luontevasta viittomakommunikaatiosta.

Aineistohankintaan käytettiin sähköistä Zeffi-kyselyä. Kysely oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Kysely lähetettiin Viittomakielialan Osuuskunta Vian kommunikaatio-opettajille. Videoista kuvattiin raakaversiot, jotka lähetettiin kyselyn mukana havainnollistamaan kysymyksiä. Kyselyllä selvitettiin vastaajien huomioita viitotun puheen käytöstä videolla. Lopullisen videomateriaalin kuvauksissa hyödynnettiin vastauksissa esiin nousseita asioita.

Kyselytutkimuksesta nousi hyödyllistä tietoa, vaikka vastaajamäärä oli vähäinen. Kyselyn vastauksista saatiin tietoa viitotun puheen videomateriaalin toteutuksessa huomioitavista visuaalisista ja viittomiseen liittyvistä asioista. Huomioiden avulla videomateriaali muokattiin vastaamaan kommunikaatio-opetustilanteiden tarpeita.

Asiasanat: viitottu puhe, videomateriaali, oppiminen

ABSTRACT

Shira Lönn and Emilia Paasimaa

Making children´s everyday life smoother. Video material in signed speech.

50 pages and 7 appendices

Spring 2021

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor´s Degree Programme in Humanities

Interpreter, Sign language and Interpreting

The thesis was functional, and its purpose was to create a video material in signed speech. The video material was made for communication teachers for future use. The aim was to examine how to make high quality material in signed speech.

The video material was made with children. Five different videos were filmed, and their topics were: morning circle, nap time, memory game, crafts and using the bathroom. The material was created for communication teachers to use in different teaching situations. The purpose of the videos was to give an example of natural signed communication.

An electronic survey platform called Zeffi was used to collect the data. The survey was sent to communication teachers at Via Sign Language Sector Cooperative. First versions of the videos were sent with the survey to visualize the questions. The survey was conducted to receive observations about using signed speech in the video. The answers were noted when filming the final video material.

There were only a few answers to the survey, but it still provided useful information. The answers supplied information on visual and signing matters to consider while filming video material in signed speech. Based on the observations, the video material was made to correspond to the needs of communication teaching situations.

Keywords: signed speech, video material, learning

TIIVISTELMÄ VIITOTULLA PUHEELLA

Shira Lönn ja Emilia Paasimaa

Lapsen arki sujuvaksi. Videomateriaalia viitotulla puheella.

50 sivua ja 7 liitettä

Kevät 2021

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus

<https://www.youtube.com/watch?v=SNYW30dqPp8>

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VIITOTTU PUHE KOMMUNIKOINTIMENETELMÄNÄ	7
2.1 Viitotun puheen määritelmä	7
2.2 Viitotun puheen käyttäjät	7
3 OPETUS JA OPPIMINEN	10
3.1 Pedagoginen näkemys	10
3.2 Erilaisten oppijoiden huomioiminen	11
3.3 Videomateriaalin käyttö opetuksessa	11
4 KYSELY TUTKIMUSMENETELMÄNÄ	13
4.1 Tutkimuskyselyn käyttö	13
4.2 Tutkimuskyselyn laatiminen	14
5 VIDEOMATERIAALIN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	17
5.1 Synopsisten suunnittelu	17
5.2 Videomateriaalin valmistelu	18
5.3 Raakaversioiden kuvaaminen	19
6 TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI	21
6.1 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi	21
6.2 Tutkimuskyselyn analysointi	22
7 LOPULLISEN VIDEOMATERIAALIN TOTEUTUS	25
7.1 Kuvauksiin valmistautuminen	25
7.2 Videomateriaalin kuvaaminen	26
8 POHDINTA	28
LÄHTEET	30
LIITTEET	33
LIITE 1. Viitotun puheen suositukset	33

LIITE 2. Tutkimuskysely	38
LIITE 3. Synopsikset.....	41
LIITE 4. Sanalistat	43
LIITE 5. Videoilla käytetyt lorut.....	45
LIITE 6. Saatekirje	47
LIITE 7. Kuvausluvut.....	48

1 JOHDANTO

Kuulovammaisen lapsen vanhempien täytyy usein opetella uudenlaisia kommunikointitapoja (Takala & Sume 2016, 104). Perheopetusta annetaan, kun perheessä tarvitaan viittomia puheen tukena tai viittomakieltä vuorovaikutuksessa. Perheen yksilölliset tarpeet huomioidaan aina opetuksessa (Viittomakielialan osuuskunta Via. Palvelut. Opetus ja koulutus). Kommunikaatio-opetuksen tavoitteena on luoda yhteinen kieli ja kommunikointikeino kuuron, kuulovammaisen, kuulonäkövammaisen tai puhevammaisen henkilön ja hänen lähipiirinsä välille (Terveystieteiden tutkimuskeskus. Käsikirjat. Vammaispalvelujen käsikirja. Tuki ja palvelut. Sopeutumisvalmennus. Kommunikaatio-opetus ja -ohjaus).

Opinnäytetyöprosessin alusta asti oli selvää, että halusimme tehdä jotain, joka liittyy lapsiin. Olimme myös opintojemme kautta kiinnostuneet viitotusta puheesta. Opinnäytetyömme viitottua puhetta käsitellään vähän, joten meitä kiinnosti tutkia sen piirteitä vielä tarkemmin. Tiesimme myös, että halusimme tehdä toiminnallisen työn. Opinnäytetyönä tuotettiin videomateriaalia viitotulla puheella. Viitottu puhe on kommunikaatiomenetelmä, jossa viittomat tuotetaan perusmuodossa, sanatarkasti ja samanaikaisesti puhutun kielen kanssa (Papunet. Tietoa. Tietoa puhevammaisuudesta. Muu viittomakommunikaatio.)

Tuotteen tilaajana oli Viittomakielialan Osuuskunta Via ja opinnäytetyömme ohjaajina toimivat Oulun Vialta Päivi Granö ja Leena Haho. Videot tulevat käyttöön Vian kommunikaatio-opetuksessa päiväkotiryhmien aikuisille, erilaisilla kursseilla sekä perheopetuksessa. Lisäksi videoita käytetään Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkikoulutuksessa. Kuvassimme videomateriaalin lasten kanssa. Jokaisen videon kesto on korkeintaan kahdeksan minuuttia ja toteutimme viisi eri tilannetta. Videoiden kestoista ja sisällöistä sovimme yhdessä ohjaajiemme kanssa, jotta ne vastaavat mahdollisimman hyvin tarpeeseen tällaisesta materiaalista. Tutkimuskysymyksemme oli, kuinka tehdään laadukasta viitotun puheen materiaalia. Kuvassimme tilanteista ensin raakaversiot, joiden pohjalta laadimme kyselyn. Sen

avulla saimme aineistoa tutkimuskysymyksen analysointia varten. Tutkimuksemme oli laadullinen ja käytimme analyysimenetelmänä sisällönanalyysia. Otimme tulokset huomioon myös kuvatessamme lopulliset videot.

Lasten kanssa toteutettua materiaalia viitotulla puheella ei ole aikaisemmin tehty, joten opinnäytetyömme aihe on tärkeä. Videomateriaalista perheet oppivat uusia viittomia ja saavat vinkkejä niiden käytöstä arjessaan lasten kanssa. Tilanteisiin on helppo samaistua, sillä valitsimme jokapäiväisessä elämässä esiintyviä hetkiä. Videoilla käytetyt viittomat ovat perheiden arkeen laajasti sovellettavissa. Opinnäytetyön avulla saatiin valmiin videomateriaalin lisäksi tietoa viitotun puheen käytöstä hyödynnettäväksi viittomakielen tulkkauksen koulutukseen ja tulkeille työelämään.

2 VIITOTTU PUHE KOMMUNIKOINTIMENETELMÄNÄ

2.1 Viitotun puheen määritelmä

Viitottu puhe on kommunikointimenetelmä, jossa puhutaan ääneen tai ilman ääntä muodostaen huulilla sanoja ja samanaikaisesti tuotetaan viittomia. Viitotussa puheessa käytetään puhutun kielen sanajärjestystä. Viitottu puhe ei kuitenkaan ole oma kielensä, kuten viittomakieli. Viittomakieltä tuotetaan käsien, suun, pään ja vartalon liikkeillä sekä ilmeillä, ja sitä otetaan vastaan näön avulla (Huuhtanen 2012, 41, 47). Viitotussa puheessa viittomat ja sormiaakkoset on lainattu viittomakielestä (Papunet. Tietoa. Puhetta korvaava kommunikaatio. Muu viittomakommunikaatio).

Viitotussa puheessa jokainen sana viitotaan. Tukiviittomia käytettäessä viitotaan vain avainsanat. (Papunet. Tietoa. Tietoa puhevammaisuudesta. Muu viittomakommunikaatio.) Tukiviittomisesta puhuttaessa tarkoitetaan viittomakielen viittomamerkkien käyttöä siten, että niillä tuetaan samanaikaista puhetta. Viittomakielestä otetaan yksittäisiä viittomia, mutta viittomakieleen liittyvät säännöt ja rakenteelliset asiat jätetään pois. (Huuhtanen 2012, 28.) Nykyään tukiviittomista käytetään usein myös nimitystä viittomat puheen tukena (Leena Haho, henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2020.)

2.2 Viitotun puheen käyttäjät

Viitottua puhetta voivat käyttää kommunikointimenetelmänä huonokuuloiset, puheen oppimisen jälkeen kuuroutuneet sekä kuulevat ihmiset, joilla on puhevamma (Papunet. Tietoa. Puhetta korvaava kommunikaatio. Muu viittomakommunikaatio). Puhevammaisen henkilön on vaikea ymmärtää tai tuottaa puhetta

(Papunet. Tietoa. Mitä on puhevammaisuus). Puheilmaisuus tai puheen ymmärtäminen voivat olla eri syistä puutteellisia tai puuttua kokonaan, joko väliaikaisesti tai pysyvästi (Opas kommunikoinnin mahdollisuuksiin 2008.)

Kuuroutunut henkilö on aikaisemmin kuullut normaalisti, mutta puheen kehityksen jälkeen hän on menettänyt kuulonsa. Huonokuuloisella henkilöllä kuulovamma voi olla lievä, keskivaikea tai vaikea. (England 2010, 9.)

Kuulovamman voivat aiheuttaa korvan, kuulohermon ja keskushermoston vauriot ja sairaudet (Kuuloliitto. Kuulo. Kuulo ja kuulovammat).

Opinnäytetyömme kohderyhmään kuuluvat lapset, joilla on jonkinasteinen kuulovamma. Kuulokyky ja kuulovammat ovat yksilöllisiä, joten jokaiselle kuulovammaiselle lapselle tehdyt oppimisen ja kommunikoinnin ratkaisut ovat yksilöllisiä. Kommunikointimenetelmän valintaan vaikuttavat monet eri tekijät, kuten kuulovamman syntymisen ajankohta, kuulovamman aste ja näkökyky. (Pihlaja & Viitala 2018, 309.) Opinnäytetyömme kohderyhmään kuuluvat myös muut kommunikaatio-opetuksen piirissä olevat henkilöt, esimerkiksi kuulovammaisten lasten läheiset sekä heidän kanssaan työskentelevät ihmiset, kuten varhaiskasvatuksen henkilökunta.

Kuulovammainen lapsi voi käyttää apunaan kuulokojeita tai sisäkorvaistutetta. Kuulokojeita on erilaisia, mutta yleisin on korvalehden taakse asetettava korvantauskoje (Kuuloliitto. Kuulo. Kuulokojeet ja apuvälineet). Sisäkorvaistute asetetaan leikkauksella, ja se on kuuloapuväline henkilöille, joille vahvinkaan kuulokoje ei enää tuo riittävää apua kuulemiseen (Kuuloliitto. Kuulo. Sisäkorvaistute). Viitotun puheen avulla voidaan harjaannuttaa lapsi kuulon ja kuulokojeen tai sisäkorvaistutteen käyttöön sekä tukea puhutun kielen oppimista (Pihlaja & Viitala 2018, 310).

Onnistunutta kommunikointia varten ihmisen täytyy rakentaa itselleen sanavarasto. Viittomat auttavat hahmottamaan yksittäisiä sanoja selkeämmin, sillä niitä on helpompi muistaa kuin äänneitä, joista puhe muodostuu. Viittomia voisi verrata koukkuihin, joihin sanat ripustetaan. Sanat tarttuvat paremmin koukkuihin, koska

niitä vastaanotetaan useiden aistien kautta. (Tisell 2009, 13.) Etenkin pienten lasten voi olla vaikea erottaa yksittäisiä sanoja, jos aikuinen puhuu normaalisti. Lauseet kuulostavat helposti loputtomilta ”äänimakkaroilta”, jotka päättyvät vasta, kun puhuja ottaa happea. Viittomien käyttö vahvistaa sen, mitä sanomme, ja lisää lapsen kykyä oppia uusia sanoja. Lapsi saa enemmän mahdollisuuksia sisäistää asia, koska viittomat selkeyttävät puhetta. (Tisell 2009, 17.)

2.3 Viitotun puheen suositukset

Vuonna 2003 julkaistiin Kuuloliiton viitotun puheen työryhmän suositukset (Liite 1). Ne ovat jaoteltu 19 osaan, jotka ovat sormitus, yhdyssanat, verbien kieltomuodot, toteava olla, omistava olla, omistus, *-isi*-viittoma, persoonapronomini, kysymys, vahvistavat ilmaukset, demonstratiivipronominit, relatiivipronominit, *kun*-sana, vertailu, ilmeet, tilan käyttö, polysynteettiset viittomat sekä perfekti ja pluskvamperfekti (Kouri 2004, 9–11). Käytimme kyseisiä viitotun puheen suosituksia videomateriaalimme toteutuksessa.

Viitotussa puheessa sanat sormitetaan eli aakkostetaan sormiaakkosin perusmuodossa, jos se sopii lauseen rakenteeseen. Sormituksessa on tärkeää pitää käsi lähellä suuta, jotta huulio ja käsi näkyvät yhtä aikaa. Yhdyssanoista käytetään viittomakielen mukaisia viittomia eikä niitä viitota sana sanalta. Toteavaa *olla*-verbiä ei viitota, mutta se sanotaan huuliolla. Jos omistuslauseessa on possessiivisuffiksi eli omistusliite sanan perässä, niin *OMA*-viittoma viitotaan ennen pääsanaa. Persoonapronomini viitotaan lauseessa ennen verbiä, ja se lisätään tarvittaessa, jos suomen kielen verbimuoto sisältää persoonan. Kysymyslauseeseen kuuluvat ilme ja kehon liike sekä osoitus tai persoonapronomini. Tilan käyttö kuuluu viitottuun puheeseen, mutta huuliosta täytyy olla nähtävissä suomenkielinen puhe. Tilaa käytetään myös riittävän pienellä alueella, jotta viittomat eivät poistu näkökentästä. (Kouri 2004, 9–10.)

3 OPETUS JA OPPIMINEN

3.1 Pedagoginen näkemys

Tuottamaamme videomateriaalia käytetään perheopetuksessa. Sitä hyödynnetään myös osana kommunikaatio-opetusta päiväkotiryhmien aikuisille sekä erilaisilla kursseilla. Videoiden tarkoituksena on antaa malli luontevasta kommunikaatiosta. Samalla videoista voi oppia monipuolisesti viittomia. Työelämäohjaajamme kokivat, ettei itse videoilla näistä syistä tarvitse erityisesti huomioida pedagogiikkaa. Vastuu sen toteutumisesta on aina viittomaopettajalla, eivätkä työtämme videot toimi yksinään opetustuokiona vaan ovat aina osa kokonaisuutta. Pedagogiikka tarkoittaa monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteeseen perustuvaa ammattihenkilöstön johtamaa suunnitelmallista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. Pedagogiikan painottuminen varhaiskasvatuksessa edellyttää pedagogista asiantuntemusta sekä yhteisymmärrystä henkilöstön kanssa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin edistämisestä. (Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet.)

Opinnäytetyössämme hyödynnämme konstruktivistista oppimiskäsitystä videoiden toteutuksessa. Konstruktivismi korostaa oppijan omaa aktiivisuutta ja osallistumista oppimisessa. Oppiminen ei merkitse objektiivisen tiedonhankinnan prosessia vaan pohjautuu oppijan tilanteesta rakentamaan tulkintaan. Tästä tulkinnasta riippuu, mitä oppija ymmärtää ja sen seurauksena oppii. (Julkunen 2002, 161.) Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan ihminen on myös oman toimintansa ohjaaja, ja yksilö valitsee tavoitteensa ja toimintatapansa itsenäisesti (Järvinen 2011, 21). Ehdotimme ohjaajillemme konstruktivistisen oppimiskäsityksen käyttämistä videoilla. He pitivät sitä sopivana, sillä kommunikaatio-opetuksessa oppijan oma motivaatio ja aktiivisuus ovat tärkeässä roolissa.

3.2 Erilaisten oppijoiden huomioiminen

Oppiminen on erilaista eri ikäryhmissä. Aivojen oppimiskapasiteetti kehittyy läpi lapsuuden ja nuoruuden. Erilaisuus johtuu myös siitä, että ikäryhmien elämäntilanteet poikkeavat toisistaan oleellisesti. Tämä vaikuttaa merkittävästi oppimisen motivaatioon. Lapsuudessa yleensä hankitaan tietoa mahdollisimman paljon, mutta aikuisuudessa oppiminen on valikoivaa. Aikuisten oppimista kontrolloivat erilaiset elämään liittyvät tekijät, kuten työ ja perhe. (Illeris 2007, 213.)

Oppimisen tapahtumaan liittyy monia erilaisia oppijaan itseensä liittyviä ominaisuuksia. Niitä ovat esimerkiksi aikaisemmat tiedot ja taidot, oma motivaatio, asenteet omaa itseään ja ympäristöä sekä opittavaa asiaa kohtaan. Oli kyse minkälaisesta oppimisesta tahansa, motivaatio on keskeinen tekijä. Motivaatioon liittyy ennen kaikkea mielekkyyden tunne. Opittavan asian täytyy jotenkin tuntua merkittävältä oppijan kannalta. Motivaatioon vaikuttaa saatu tieto asiasta, sen sisällöstä, sen kautta syntyneet odotukset ja asetetut tavoitteet. Joku meistä voi opiskella saadakseen asiasta tietoa, koska tuntee tarvitsevansa sitä juuri nyt. Joku toinen voi taas haluta kehittää itseään ihmisenä. (Paane-Tiainen 2000, 19, 26.)

3.3 Videomateriaalin käyttö opetuksessa

Liikkuvan kuvan katsominen voi edesauttaa oppimista, jos katsomista tuetaan ja se ympäröidään pedagogisesti perustelluilla tehtävänannoilla. Oppimisen kannalta merkitystä on ennen kaikkea sillä, mitä oppijat tekevät ennen liikkuvan kuvan katsomista, sen aikana ja sen jälkeen. Pelkkä katsominen ei itsessään automaattisesti johda syvälliseen oppimiseen. (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 10.) Tavoiteltaessa käytäntöön sovellettavaa osaamista on opetuksen ja opiskelun kontekstuaalisuus keskeistä. Kontekstuaalisuus tarkoittaa sitä, että opetuksessa ja opiskelussa hyödynnetään tosielämän ympäristöihin ja tilanteisiin kytkeytyviä oppimistehtäviä. Oppimistutkimus on osoittanut, että kontekstuaalinen opiskelu edistää oppimisen siirtovaikutusta erityisesti silloin, kun tietoja ja taitoja

opiskellaan useammassa kuin yhdessä kontekstissa. (Hakkarainen & Kumpulainen 2011, 136–137.) Siirtovaikutus on termi, jolla viitataan siihen, miten aikaisempi oppiminen vaikuttaa myöhempään oppimiseen (Tieteen termipankki. Kielitiede. Kielitieteen termistö. Siirtovaikutus.)

Tuottamaamme videomateriaalia voidaan käyttää kommunikaatio-opetuksessa eri tavoin. Videoiden lopussa on viitottu tärkeät viittomat erikseen. Niiden avulla esimerkiksi perheet voivat opetella viittomia sekä opettajan johdolla että itsenäisesti. Samat viittomat löytyvät sanalistana videoiden alusta. Siitä voi helposti tarkistaa, millä videolla mikäkin viittoma esiintyy. Sanalistoja voi hyödyntää myös tarkistamalla niiden avulla, mitkä viittomat ovat jo muistissa. Videoita käyttävät kommunikaatio-opettajat saavat itse päättää, kuinka he hyödyntävät videoita opetuksessaan. Videot on suunniteltu niin, että ne voidaan antaa kotitehtäväksi itsenäiseen työskentelyyn tai käydä yhdessä läpi opetustilanteessa.

Materiaalin toteutuksessa on huomioitu sekä aikuiset että lapset. Videoilla esiintyy lapsia, joihin päiväkotikäiset katsojat voivat samaistua. Aikuisia varten on valittu tilanteita, jotka ovat heille tuttuja arjesta. Videomateriaalin avulla aikuiset saavat mallin luontevasta kommunikaatiosta sekä oppivat viittomia, joita he voivat käyttää arjessa lasten kanssa. Lapset näkevät vanhempiansa tuottavan viittomia, ja ajan myötä lapsi voi alkaa ottamaan mallia vanhempansa viittomisesta. Tarkoituksena on siis hyödyntää mallioppimista. Mallioppiminen tarkoittaa jäljitteilyä tai esimerkin noudattamiseen perustuvaa oppimista. Mallioppimisessa henkilö tarkastelee, havainnoi, tekee päätelmiä ja arvioi toisten käyttäytymistä. Henkilö jäljittelee hyvänä kokemaansa käyttäytymistä ja toimintatapoja. (Tieteen termipankki. Kasvatustieteet. Mallioppiminen.)

4 KYSELY TUTKIMUSMENETELMÄNÄ

4.1 Tutkimuskyselyn käyttö

Yksityiskohtainen suunnittelu on hyvän kyselyn peruslähtökohta. Internet-kyselyssä useat asiat täytyy miettiä valmiiksi ennen sen suunnittelua ja rakentamista. Mitä kyselyllä halutaan selvittää ja miksi? Millä kysymystyypeillä saadaan kerättyä parhaiten tietoa tarkasteltavasta ilmiöstä? Aineiston analyysivaihetta helpottaa merkittävästi hyvin suunniteltu lomake. (Ronkainen & Karjalainen 2008, 77.)

Kysymysten tekemisessä ja muotoilemisessa täytyy olla huolellinen, sillä kysymykset luovat perustan tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten muoto aiheuttaaakin eniten virheitä tutkimustuloksiin, sillä tulokset vääristyvät, jos vastaaja ei ajattele samalla tavalla kuin tutkija on kysymyksen tarkoittanut. Sanamuodoissa täytyy olla tarkka ja ne eivät saa olla epämääräisiä. Kysymysten tulee myös olla yksiselitteisiä ja ne eivät saa olla johdattelevia. Kysymyksiä ryhdytään rakentamaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelman mukaisesti. (Valli 2018, 93.)

Kyselylomakkeessa kysymysten täytyy edetä loogisesti ja eri asiakokonaisuudet käsitellään omina ryhminä teemoittain. Mahdollisuuksien mukaan kysymysten pitää olla kohtalaisen lyhyitä, ytimekkäitä ja helposti ymmärrettäviä. Kyselylomakkeen ulkoasun tulee olla selkeä ja siisti alusta loppuun. Liian pitkissä ja monimutkaisissa kyselyissä keskeyttäneiden vaara kasvaa, mikä vähentää kokonaisvastausprosentteja. (Ronkainen & Karjalainen 2008, 37–38.)

Kyselyn vastausprosentti on usein korkeampi, kun vastaajat kokevat vaikuttavansa asioihin osallistumalla kyselyyn tai saavat tätä kautta myös henkilökohtaista hyötyä. Kyselyssä on kerrottava vastaajalle, mistä kyselyssä on kysymys, mikä on sen tavoite ja saavutettavat hyödyt. (Ronkainen & Karjalainen 2008, 40–41.)

Kyselylomakkeella tehdyssä tutkimuksessa tutkija ei vaikuta olemuksellaan eikä läsnäolollaan vastauksiin. Luotettavuutta parantava tekijä on myös se, että kysymykset esitetään jokaiselle täysin samassa muodossa. Kyselyyn vastaaja voi valita itselleen sopivimman vastaamisajankohdan, jolloin hän voi rauhassa pohtia vastauksia. (Aaltola & Valli 2001, 101.)

Kyselylomaketta suunniteltaessa tutkijan on laadittava kysymykset tutkimusetiikan käytäntöjä noudattaen siten, että henkilön tunnistaminen vastausten perusteella on vaikeaa (Ronkainen & Karjalainen 2008, 126). Tutkimusetiikalla tarkoitetaan yleisesti hyviä tieteellisiä käytäntöjä, joita pidetään myös tiedeyhteisön sisäisenä ohjauksena. Tieteen eettiset periaatteet ja normit ohjaavat tutkimuksen tekoa. (Ronkainen & Karjalainen 2008, 121.)

4.2 Tutkimuskyselyn laatiminen

Tutkimme kyselyn avulla viitotun puheen piirteitä videomateriaalin tuottamisessa. Kysely toteutettiin Zeffi-työkalulla ja lähetettiin videoiden raakaversioiden kanssa Viittomakielialan osuuskunta Vian kommunikaatio-opettajille. Videoiden katsomisen jälkeen he vastasivat kyselyyn. Päädyimme käyttämään sähköistä kyselylomaketta, koska sen käyttö ja jakaminen oli helppoa. Materiaalin jakelun toteuttivat sovitusti opinnäytetyömme ohjaajat. Vastausaikaa oli viikko. Ohjaajamme olivat kanssamme samaa mieltä siitä, että tämä on riittävä aika. Jos vastausaika on liian pitkä, niin vastaaminen unohtuu helposti. Vastaajien henkilötiedot pysyvät salassa, sillä kysely jaettiin linkkinä eikä lomakkeessa kysytty mitään sellaista, joka olisi paljastanut vastaajien henkilöllisyyden.

Kyselyyn laitoimme yhteensä 22 kysymystä. Käytimme pääasiassa avoimia kysymyksiä, jotta saisimme monipuolisia vastauksia videomateriaalista. Päädyimme avoimiin kysymyksiin suljettujen sijaan, jotta kyselystä voisi nousta esiin myös asioita, joita emme itse olleet ajatelleet. Avoimet kysymykset toimivat hyvin kyselyssä, koska vastaajien määrä ei ollut suuri. Avoimissa kysymyksissä on se

etu, että vastausten joukossa voi olla hyviä ideoita ja on mahdollisuus saada vastaajan mielipide selville perusteellisesti (Aaltola & Valli 2001, 111). Laitoimme kyselyyn kuusi suljettua kysymystä, sillä kyseiset aiheet oli parempi kysyä niin. Kaikki kysymykset löytyvät liitteestä 2.

Ennen kysymysten muodostamista pohdimme, mitkä kysymykset olivat oleellisia tutkimuskysymystä varten. Valikoimme kysymyksiä myös siten, että saimme vastauksista huomioita videoiden lopullista kuvaamista varten. Viitotussa puheessa huulion näkyminen on todella tärkeää, joten halusimme selvittää siihen vaikuttavia tekijöitä. Videoiden raakaversioista poimimme asioita, jotka liittyivät huulion näkyvyyteen. Esille nousivat kuvakulma, valaistus, tausta ja vaatetus. Ensimmäiset kysymykset liittyivät kyseisiin teemoihin. Halusimme saada kysymyksillä vastauksen siihen, mitkä asiat vaikeuttavat tai parantavat huulion näkyvyyttä sekä viitotun puheen sujuvuutta. Kysyimme myös erikseen vastaajilta, millä tavalla heidän mielestään huulion näkyvyyden voisi varmistaa videoilla.

Kyselyssä halusimme selvittää myös viitotun puheen käyttöön liittyviä asioita. Olimme kiinnostuneita viittomisen rytmityksen vaikutuksesta viitotun puheen selkeyteen, joten kysyimme siitä huomioita vastaajilta. Videoilla näkyi erilaisia rytmitystyylejä, joista vastaajat saivat tehdä havaintoja. Raakaversioissa viittojan katsekontakti oli lapsiin, mutta pohdimme myös muita vaihtoehtoja. Tämän vuoksi kysyimme vastaajilta heidän ajatuksiaan siitä, millainen katsekontakti oli heistä toimivin.

Videomateriaalia kuvatessa esiin nousi henkilöiden määrä videoissa. Pohdimme, onko videoilla parempi olla vain lapsi ja aikuinen. Mietimme myös, onko neljä ihmistä videolla liikaa. Kyselyssä halusimme tietää vastaajien ajatuksia sopivasta henkilömäärästä. Kysyimme tätä suljetulla kysymyksellä, jotta vastaajilla oli selkeät vaihtoehdot toteutusmahdollisuuksiemme puitteissa. Jokaiseen suljettuun kysymykseen laitoimme myös vaihtoehdon ”joku muu, mikä?”. Sen avulla vastaajat saivat kertoa, jos heillä oli jokin muu ehdotus.

Kyselyn lopussa esitimme kysymyksiä raakaversioiden sisällöstä. Jokaisesta videosta sai antaa palautetta erikseen. Videoista haluttiin mahdollisimman laadukkaat, joten oli tärkeää antaa vastaajille mahdollisuus kertoa kehitysehdotuksia. Ajattelimme myös, että kyselyyn vastanneilla kommunikaatio-opettajilla on meitä enemmän tietoa siitä, millainen videomateriaali palvelee parhaiten opetustilannetta.

5 VIDEOMATERIAALIN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

5.1 Synopsisten suunnittelu

Ennen tarkempaa suunnitelmaa ja materiaalin kuvaamista on hyvä tarkistaa, että työn tarkoitus ja tavoite ovat selkeät. On tärkeää miettiä esimerkiksi videon tehtävää ja mitä sillä tavoitellaan. Näitä asioita selkeyttämään kirjoitetaan ajatuksista yhtenäinen synopsis. Se on kiteytys, josta käyvät ilmi vastaukset kysymyksiin mitä, kenelle, miksi ja miten. (Digipedaohjeet, Hamk. Materiaalin tuotanto. Videon käsikirjoittaminen.)

Kuvaamiemme videoiden aiheita ovat aamupiiri, askartelu, muistipelin pelaaminen, päivälepotilanne sekä wc-käynti. Sovimme työelämäohjaajiemme kanssa tarkemmin videoiden sisällöstä. He olivat listanneet fraaseja, jotka olisivat hyödyllisiä valitsemiemme aiheiden lisäksi myös muissa tilanteissa lapsiperheessä. Käytimme tätä listaa pohjana, kun aloimme suunnitella tarkemmin videoiden sisältöä. Meille oli tärkeää, että luomamme materiaalin sisältö olisi helposti sovellettavissa erilaisiin tilanteisiin.

Jatkoimme sisällön suunnittelua luomalla kuvattavista tilanteista lyhyet tiivistelmät eli synopsisit. Teimme synopsisit, jotta videoita olisi helppo työstää eteenpäin, kun aiheet on selkeästi jäsennetty ja kunkin tilanteen kulku kirjattu ylös. Lähetimme synopsisit ohjaajillemme tarkistettaviksi ennen raakaversioiden kuvaamista. Lähetimme synopsisit sekä aamupiirillä käytettävät lorut myös lasten äidille, jotta he voisivat yhdessä kotona tutustua sisältöihin ennen videointia.

Synopsisten suunnittelussa otimme huomioon sen, että videoita olisi mahdollista käyttää monipuolisesti. Valikoimme esimerkiksi aamupiirin teemaksi lorut. Ne olivat helpoin tapa saada käytyä läpi säätilat, viikonpäivät, kuukaudet ja vuodenajat niin, ettei videoiden käyttö rajoitu tiettyyn ajankohtaan vuodessa. Etsimme loruja

kirjoista ja internetistä. Valikoimme ne, jotka olivat helpoimmin toteutettavissa viittomien avulla. Valitsimme muistipeliin eläimet siksi, että ne ovat usein lapsille mieluisia ja arjessa paljon käytettyjä sanoja. Videoilla esiintyvät lapset saivat osallistua eläinten valintaan, jotta pelaaminen olisi vielä mielekkäämpää. Huolehdimme kuitenkin, että valitut eläimet olisivat monelle tuttuja ja opittavat viittomat mahdollisimman hyödyllisiä. Arjessa tarvitaan todennäköisesti enemmän viittomaa kissalle tai koiralle kuin esimerkiksi sarvikuonolle. (Liite 3. Synopsikset.)

5.2 Videomateriaalin valmistelu

Työelämäohjaajamme toivoivat heti prosessin aluksi, että videot kuvattaisiin mahdollisimman luonnollisissa olosuhteissa. Näin tilanteet ovat helposti samaisuttavia. Ajattelimme myös itse, että kuvaaminen tuntui luonnollisemmalta aidoissa tilanteissa kuin kuvausstudioissa. Saimme luvan kuvata raakaversiot päiväkotia Vilskeen tiloissa. Videoilla mukana olevat lapset käyvät kyseistä päiväkotia, ja idea tilojen käyttöön tuli alun perin heidän äidiltään. Lapsille tutut tilat tukevat turvallisuudentunnetta kuvaustilanteissa, joissa muuten on paljon uutta ja jännittävää.

Videoilla mukana olevat lapset eivät olleet meille ennestään tuttuja. Oli todella tärkeää, että lapset pystyivät luottamaan meihin kuvaustilanteessa. Sovimme tapaamisia ennen varsinaista kuvaustilannetta, jotta pystyimme ensin tutustumaan yhdessä leikkien. Näin kuvattavat tilanteet sujuisivat luonnollisemmin. Ensimmäisellä tapaamiskerralla olimme leikkipuistossa ja toisella kerralla lasten kotona. Ulkoilu oli hyvä tapa aloittaa tutustumisen. Ajattelimme, että ulkona lasten on helpompi halutessaan ottaa etäisyyttä ja tarkkailla kauempaa ja olla silti läsnä ja lähellä. Toinen kerta sovittiin lasten kotiin, jotta pystyimme vielä jatkamaan tutustumista ja samalla valmistautumaan videointiin esimerkiksi pelaamalla samaa muistipeliä, jota kuvauksissa käytettäisiin.

Tarkistimme kuvattavien tilanteiden sisällöt etukäteen työelämäohjaajiemme kanssa. Toive materiaaliin tuli heiltä, joten oli tärkeää, että he ensin hyväksyivät sisällöt. Keskustelimme samalla muutamista viittomaratkaisuista ja saimme heiltä hyviä vinkkejä toteutukseen. Valmistauduimme kuvauksiin sopimalla roolituksesta, harjoittelemalla sisällöt sekä valitsemalla yhdessä käytettävät viittomaratkaisut. Emme harjoitelleet tilanteita liikaa etukäteen, jotta ne eivät näyttäisi epäaidoilta videoilla.

5.3 Raakaversioiden kuvaaminen

Videomateriaali toimii opetustilanteen tukena ja oppimisen välineenä. Videoista voidaan ottaa mallia ja niitä hyödynnetään opetuksessa. Manninen (2019) kertoo podcastissaan, että videoiden editoinnin aikana huomataan usein virheitä, minkä vuoksi lopullisten videoiden valmistumisessa voi mennä aikaa. Mannisen mukaan opetuksessa käytettävien videoiden suositeltu kesto on enintään 6 minuuttia, sillä katsojan mielenkiinto voi loppua pidemmissä videoissa. Usein tiivis ja selkeä rakenteinen video toimii parhaiten. Videoiden valmistumisen jälkeen video kannattaa jakaa siten, että se on helposti kaikkien löydettävissä. (Manninen & Vesterinen 2019.)

Videoiden raakaversiot kuvattiin päiväkodissa, jonka henkilökunnan kanssa olimme sopineet ajoissa kuvauspäivistä ja kellonajoista. Kuvasimme videoista raakaversiot kahtena päivänä ja niiden pohjalta loimme kyselyn. Kyselystä saamiemme vastausten perusteella teimme muutoksia ennen lopullisten videoiden kuvaamista. Tässä luvussa käsittelemme ensimmäisiä kuvauspäiviä. Luku 7 käsittelee lopullisia videoita. Kaikkien kuvauspäivien sisältö ja periaatteet olivat samat.

Ennen kuvauksia olimme hankkineet tarvittavat laitteet eli videokameran ja jalustan. Ensimmäisellä kuvauskerralla jouduimme käyttämään hiukan aikaa laitteiden

säätämiseen. Kuvauspaikka ei ollut meille tuttu, joten kameralle sopivien paikkojen löytäminen kesti hetken. Kiinnitimme huomiota etenkin valaistukseen ja taustaan. Valoa piti olla riittävästi, jotta viittojat näkyivät hyvin. Lapset eivät viittoneet videoilla. Taustalla ei saanut olla liikaa häiritseviä asioita, joihin katsojan huomio voi kiinnittyä.

Keskustelimme työelämäohjaajien kanssa ennen kuvauksia heidän toiveistaan videoiden suhteen. Esille nousi sopivan valaistuksen ja taustan lisäksi videolla olevien henkilöiden vaatetus. Vaatteissa ei saanut olla raitoja tai kuvioita, jotka voisivat häiritä viittomisen seuraamista. Valitsimme itsellemme ensimmäiselle kuvauspäivälle vaaleansiniset paidat ja toiselle päivälle viininpunaiset. Halusimme saada tutkimuskyselyä varten eri vaihtoehdot, joista vastaajat saivat valita mielestään sopivimman.

Kuvasimme tilanteet yksi kerrallaan. Ennen jokaista tilannetta kävimme yhdessä lasten kanssa läpi, mitä tuleva tilanne sisältää. Huolehdimme, että suunniteltu sisältö tuli jokaiseen videoon. Muuten etenimme tilanteen ehdoilla. Lasten kanssa työskennellessä ei voi tehdä liian tarkkoja suunnitelmia etukäteen. Lapset saivat itse päättää, missä järjestyksessä kuvasimme tilanteita. Teimme yhteistyötä alle kouluikäisten lasten kanssa, joten sovelsimme työskentelyssä varhaiskasvatuksen eettisiä periaatteita.

Lapsen oikeuksien kunnioittaminen on eettisten periaatteiden lähtökohta. Lapsia kunnioitetaan ja heitä kohdellaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. On tärkeää kohdata lapset olemalla heille aidosti läsnä ja kunnioittaa heidän itsemääräämisoikeuttaan. Ikä ja kehitystaso huomioidaan jokaisessa tilanteessa. (JHL. Työelämä. Ammattialat. Kasvatus- ja opetusala. Varhaiskasvatuksen eettiset periaatteet.)

6 TUTKIMUSAINIESTON ANALYSOINTI

6.1 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi

Tutkimuksemme oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Kyselystä saadun aineiston analysointia varten käytimme analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä. Laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan kokonaista joukkoa erilaisia tulkinnallisia, luonnollisissa olosuhteissa toteutettavia tutkimuskäytäntöjä (Metsämuuronen 2008, 9). Laadullinen tutkimusote soveltuu erityisen hyvin tutkimukseen silloin, kun halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syy-seuraussuhteista, joita ei voida tutkia kokeen avulla (Metsämuuronen 2008, 14). Laadullinen tutkimus tarjoaa mahdollisuuden hyvälle kuvaukselle ilmiöstä. Kuvaus tapahtuu sanallisessa muodossa. Tässä yhteydessä hyvä kuvaus tarkoittaa ymmärrettävää, kokonaisvaltaista ja ehkä myös tarkkaa kuvausta ilmiöstä. (Kananen 2014, 19.)

Sisällönanalyysissa keskitytään siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista aineisto kertoo. Sisällönanalyysia voi käyttää niin kirjoitettujen tekstien, haastattelujen, nauhoitetun puheen kuin tekstiä, ääntä ja kuvaa sisältävien aineistojen analyysiin. Yksityiskohtiin hukkuminen vältetään löytämällä aineiston sisäisestä variaatiosta eli vaihtelusta yleisempiä johtopäätöksiä aineiston sisäisen vertailun avulla. Huomiota kiinnitetään sekä aineistoyksiköiden välisiin eroihin että samanlaisuuksiin. Käytännössä tämä tarkoittaa yleensä sitä, että aineisto on voitava jakaa useisiin analyysiyksiköihin, joita sitten voidaan verrata. (Tietoarkisto. Palvelut. Tutkimusmenetelmien verkkokäsikirja. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Analyysitavan valinta ja yleiset analyysitavat. Laadullinen sisällönanalyysi.)

Aineiston sisällönanalyysia voi helpottaa tekemällä esimerkiksi käsitekartan. Käsitekartta on visuaalinen ja tutkija voi sen avulla hahmottaa suuren kokonaisuuden ja sen kaikki osat yhtä aikaa. Se myös selkiyttää eri osien välisiä

suhteita ja toisaalta se nostaa esiin oleelliset ja epäoleelliset asiat. (Metsämuuronen 2008, 51.) Päätimme käyttää aineiston analysoinnissa apuna käsitekarttaa, sillä se sopi eri aihealueiden sisäistämiseen ja jaotteluun. Kyselysämme oli myös monta kysymystä purettavana, joten käsitekartta auttoi selkeyttämään niiden sisältöä.

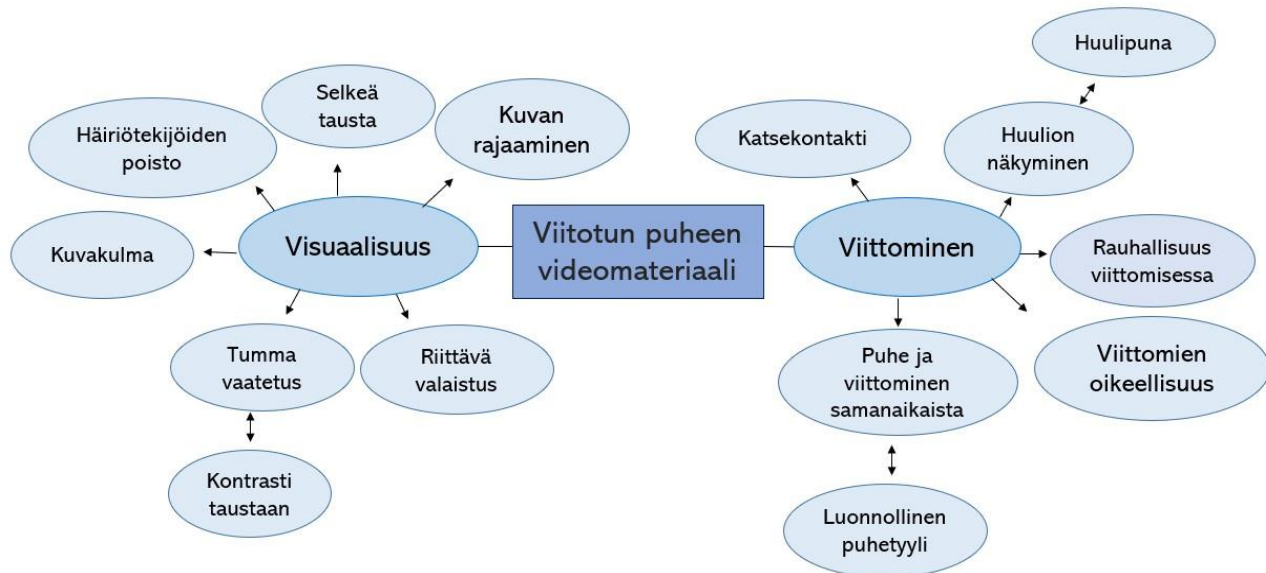
6.2 Tutkimuskyselyn analysointi

Kysely lähetettiin sähköpostilla 43 kommunikaatio-opettajalle 2.2.2021. Osa vastaanottajista oli sairaus- tai äitiyslomalla, jonka vuoksi todellista määrää on vaikea arvioida. Kysely oli auki viikon ajan, ja saimme avoimiin kysymyksiin kolme vastausta. Suljetuissa kysymyksissä oli kaikissa muissa neljä vastausta paitsi yhdessä seitsemän. Kyselyn sulkeuduttua saimme vielä yhdeltä vastaanottajalta sähköpostitse palautetta, jonka otimme huomioon vastausten analysoinnissa ja lopullisten videoiden kuvauksissa. Vastaaajien määrä oli huomattavasti odotettua alhaisempi. Teoriatietoon nojaten ajattelimme määrän olevan korkea, sillä kysely lähetettiin suoraan kohderyhmälle. Ajattelimme, että vastausprosentti voisi olla korkea senkin takia, että valmis materiaali tulee nimenomaan kyselyn vastaanottajien käyttöön.

Kävimme huolellisesti läpi kyselystä saadun aineiston. Vastauksia oli vähän, mutta avoimissa kysymyksissä oli kuitenkin kattavasti tekstiä. Kysymykset oli jaoteltu visuaalisuuteen, rakenteeseen ja viittomiin sekä videoiden sisältöön liittyviin asioihin. Analysoinnissa käytimme myös tätä jaottelutapaa, jotta saimme hahmoteltua vastaukset selkeästi. Aineiston sisällöstä muodostettiin edellisessä alaluvussa mainittu käsitekartta. Käsitekarttaan jäsentelimme ne vastaukset, jotka ovat yleisesti sovellettavissa viitotun puheen materiaalin valmistamiseen ja vastasivat tutkimuskysymykseemme. Suoraan meidän valmistamaamme materiaaliin liittyvät vastaukset hyödynsimme ottamalla ne suoraan käytäntöön kuvauksissa. Vastauksia on myös avattu tekstissä käsitekartan jälkeen.

Käsitekartassa laitoimme pääotsikoiksi visuaalisuuden ja viittomisen, koska kyselyssä monet kysymykset liittyivät niihin aihealueisiin. Jaottelun avulla saimme myös tuotua esille tärkeimpiä piirteitä viitotun puheen materiaalin valmistuksessa. Viittomiseen liittyvistä asioista nostimme esille katsekontaktin, huulion näkymisen, rauhallisuuden viittomisessa sekä puheen ja viittomisen samanaikaisuuden. Visuaalisuuteen liittyviä aiheita olivat tausta, häiriötekijät, kuvakulma, vaatetus ja valaistus (KUVIO 1).

KUVIO 1. Käsitekartta kyselyn tuloksista

Kyselyn vastaajista suurin osa oli sitä mieltä, että viitotun puheen videoissa katsekontakti vastaanottajaan on paras. Videoissamme tämä tarkoittaa katsekontaktia lapseen. Videoiden kuvauksissa tämä tuntui luonnolliselta. Kysyimme vastaajilta, kuinka huulion näkymisen pystyisi varmistaa videoilla. Huulipunon käyttö oli yksi ehdotuksista, jota myös hyödynsimme videoilla. Esille nousi tämän lisäksi kameran kuvanlaadun parantaminen sekä kuvan rajaaminen ja hyvä valaistus. Viittomiseen liittyen vastaajat toivoivat rauhalli-

suutta, jolloin varmistetaan viittomien selkeys ja oikeellisuus. Vastaajat korostivat viittomien oikeellisuutta useaan kertaan, sillä videomateriaalin keskeisenä tarkoituksena onkin viittomien oppiminen. Puheen ja viittomisen toivottiin olevan samanaikaista. Käytimme videoilla ääntä viittoessa, ja puheen haluttiin olevan mahdollisimman luonnollista.

Taustasta vastaajat toivoivat, ettei siinä olisi liikaa ylimääräisiä asioita eikä se heijastaisi. Videoiden häiriötekijöiksi mainittiin huono äänenlaatu sekä taustalta kuuluvat äänet. Tilanne pitäisi olla mahdollisimman rauhallinen, jotta puhujien ääni kuuluisi selkeästi. Videoiden kuvakulmasta kolme vastaajaa toivoi suoraan edestä kuvaamista ja kaksi viistosti sivulta. Lopullisten videoiden toteutuksessa päädyimme ohjaajien kanssa siihen, että kuvakulma riippui tilanteesta. Vaatetuksesta vastauksissa korostui vaatteiden yksivärisyys sekä sopivuus taustan kanssa. Esimerkiksi vaaleassa taustassa tummat vaatteet ovat paremmat, sillä viittoja ja kädet erottuvat hyvin. Sopiva kontrasti taustaan ja viittojan vaatteisiin on hyvä muistaa. Valaistus nostettiin vastauksissa tärkeäksi asiaksi. Valon olisi hyvä olla luonnonvaloa tai epäsuoraa. Varjojen muodostumista täytyy välttää, jotta varjot eivät häiritse viittomisen seuraamista.

7 LOPULLISEN VIDEOMATERIAALIN TOTEUTUS

7.1 Kuvauksiin valmistautuminen

Ennen lopullisten videoiden kuvaamista pidimme ohjaajien kanssa palaverin, jossa käytiin vielä materiaalin sisältö läpi kyselyn vastaukset huomioiden. Tarkistimme muutamien viittomien oikeellisuuden sekä kertasimme viitotun puheen suositukset. Luimme kyselyn vastaukset vielä huolella läpi, jotta olimme varmasti ottaneet huomioon kaiken ennen kuvaamista. Lainasimme kameran ja jalustan lisäksi mikrofonin parantamaan äänenlaatua. Vaihdoimme koulun ICT-asiantuntijalta saamiemme vinkkien pohjalta kameran asetuksia, jotka paransivat kameran kuvanlaatua.

Myös lopullisten videoiden kuvaukset oli tarkoitus toteuttaa päiväkodissa, mutta koronaviruksen aiheuttaman pandemian vuoksi se ei ollut enää mahdollista. Uudeksi kuvauspaikaksi valikoitui videoilla esiintyvien lasten koti, jota heidän äitinsä ehdotti. Vaihtuneesta kuvauspaikasta ilmoitimme myös ohjaajillemme ja varmistimme, että kyseinen paikka oli heidänkin mielestään sopiva. Jälkikäteen ajateltuna oli hyvä, että paikka vaihtui, vaikka se aluksi harmittikin. Näin saimme kokemusta siitä, mitä erilaisissa tiloissa täytyy huomioida ja miten niitä muokataan kriteereihin sopiviksi. Tila vaikuttaa toteutukseen, vaikka perusperiaatteet ovat samat.

Kuvasimme videot wc-käyntiä lukuun ottamatta lastenhuoneessa. Järjestelimme huonetta niin, että kuvauspaikasta tuli selkeä, mutta luonnollisuus säilyi. Siirsimme irtotavaroita sivuun ja peitimme raidallisen maton tummalla kankaalla. Näin saimme tilasta visuaalisesti miellyttävämmän. Maton poistaminen kokonaan olisi tehnyt tilasta kolkon. Suljimme verhot, koska valo olisi tullut huonosta kulkemasta, suoraan takaamme. Lasten vanhemmat olivat hankkineet huoneeseen kirkkaamman kattovalon, jotta videoiden valaistus olisi mahdollisimman hyvä.

Lähetimme videot kuvaamisen ja pikaisen muokkaamisen jälkeen ohjaajillemme tarkistettaviksi. Neljä videota hyväksyttiin sisällöltään. Muokkaus viimeisteltiin myöhemmin vielä tarkemmin lopullista käyttöä varten. Ohjaajat toivoivat, että aamupiiri kuvattaisiin vielä kerran, koska siinä oli yksi viittomavirhe.

7.2 Videomateriaalin kuvaaminen

Lopullisten videoiden kuvaaminen siirtyi useita kertoja vallitsevan pandemiatilanteen aiheuttamien rajoitteiden vuoksi. Raakaversioiden ja lopullisten videoiden kuvauspäivien väliin jäi tästä syystä suunniteltua enemmän aikaa. Tällä oli selkeästi vaikutusta lasten jännitykseen, ja kuvausten aluksi tarvittiin hieman enemmän aikaa lämmittelyyn kuin mitä olimme ajatelleet. Hyvä puoli siinä, että kuvasimme lasten kotona emmekä päiväkodissa, oli se, ettei meillä ollut tiukkoja aikarajoja vaan pystyimme menemään lasten ja tilanteen ehdoilla. Kun saimme kuvaukset käyntiin, ne sujuivat oikein hyvin. Lapset osallistuivat tilanteissa aktiivisemmin kuin aikaisemmin. Tämä oli mukava huomata, sillä lasten osallistumista oli toivottu kyselyn vastauksissa. Myös meistä tilanteissa toimiminen oli luonnollista ja mukavaa, kun niistä muodostui vuorovaikutuksellisia tilanteita.

Ennen jokaista videota kävimme yhdessä lasten kanssa läpi, mitä tilanteessa tapahtuu. Vaikka tilanteet olivat lapsille tuttuja edellisistä kuvauksista, oli tärkeää jäsentää jokainen tilanne ennen kuvaamista. Tämä helpotti myös meitä, jotta keskittyminen säilyi aina käsillä olevassa tilanteessa eikä tarvinnut muistaa kaikkea kerralla. Viimeiseksi ennen kameran käynnistämistä tarkistimme vielä asettautumisen kuvassa. Tilanteet, joissa olimme molemmat mukana, tarkistettiin niin, että toinen meistä ja lapset menivät paikoilleen ja toinen tarkisti asettautumisen kameran näytöltä. Oli tärkeää tarkistaa myös, että korkeimmalla muodostettava viittoma näkyi varmasti kokonaan videolla. Esimerkiksi aamupiirivideolla se oli aurinko, joka viitotaan yläviistosti pään yläpuolella.

Videoiden valmistumisen jälkeen editoimme ne ja teimme sanalistat, joissa oli videon keskeisimpiä sanoja ja fraaseja. Sanalistat tulivat alkuun, ja loppuun laitoimme kyseisistä sanalistaista viittomavideot. Videoilla viitoimme sanat käyttäen ääntä, ja ruudulla näkyi viittoma myös kirjoitettuna. Sanalistat löytyvät liitteestä 4.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessimme oli täynnä ylä- ja alamäkiä. Aluksi olimme innoissamme videoiden kuvauksista ja viitottuun puheeseen perehtymisestä, mutta mutkia tuli matkaan jo alkuvaiheilla. Viitotusta puheesta on todella vähän teoriatietoa, joten tietoperustan luominen oli haastavaa. Myös aikataulujen kanssa tuli useita haasteita, kun henkilökohtaisista syistä opinnäytetyön tekeminen hidastui. Tiimityöskentelyllä saimme kuitenkin aina sovittua, kuinka opinnäytetyötä edistetään. Parityöskentelyssä oli se hyvä puoli, että toisen ollessa estynyt, toinen pystyi paikkaamaan.

Opinnäytetyön haasteet jatkuivat, kun toteutimme tutkimuskyselyn. Olimme varautuneet siihen, että vastauksia ei välttämättä tule montaa. Vastausten määrä oli kuitenkin paljon odotettua pienempi. Kyselymme oli pitkä, ja kysymyksiin vastaamisen lisäksi vastaajien piti katsoa viisi eri videota. Jälkeenpäin kuitenkin pohdimme, että emme olisi voineet jättää mitään pois kyselystä. Jokainen kysymys oli todella tarkkaan mietitty ja tärkeä osa kokonaisuutta. Emme olisi myöskään voineet lähettää kyselyä ilman videoiden raakaversioita, sillä se olisi hankaloittanut vastaamista. Videoiden avulla oli helpompi hahmottaa, millaisiin asioihin katsoessa kiinnittää huomiota. Emme olisi myöskään voineet lähettää katsottavaksi vain osaa videoista. Olimme käyttäneet esimerkiksi eri kuvakulmia ja vaatteita eri videoilla, jotta vastaajien olisi helpompi hahmottaa, mitkä asiat toimivat ja mitkä eivät. Kysely lähetettiin kommunikaatio-opettajille, joiden käyttöön videomateriaalit tehtiin. Tämän vuoksi vähäinen vastausten määrä oli meille suuri pettymys. Isomman vastausmäärän perusteella olisimme voineet saada vielä lisää arvokasta tietoa viitotun puheen piirteistä. Vähäisellä vastausmäärällä kävi monessa kohtaa niin, että vastakkaisten mielipiteiden määrä oli tasainen. Jos vastauksia olisi ollut enemmän, olisi yksi mielipiteistä voinut korostua. Tämä olisi helpottanut päätösten tekoa lopullisissa ratkaisuissa. Teimme ratkaisut pitkälti sen pohjalta, mikä vaihtoehdoista tuntui meistä luonnollisemmalta, jos vastausmäärät olivat tasanaiset.

Videoilla esiintyvät lapset olivat meille täysin vieraita ennen prosessin alkua, joten pohdimme myös paljon sitä, kuinka yhteistyö heidän kanssaan tulee toimimaan. Tutustumisten avulla lapset kuitenkin oppivat luottamaan meihin ja osallistuivat reippaasti videoiden kuvauksiin. Lapsilla oli aina paikalla vähintään toinen vanhemmista, jotta lähellä oli tuttu aikuinen, jos jännitys kasvoi liian suureksi ja kaipasi turvaa.

Suurimmat aikatauluhaasteet liittyivät kuvauksiin, joita jouduimme siirtämään useita kertoja. Pandemian vuoksi pienimmätkin flunssaoireet täytyi huomioida tarkasti. Kuvauksissa olivat mukana me kaksi sekä keskenään samassa taloudessa asuvat neljä henkilöä. Jos joku meistä kuudesta oireili, jouduttiin kuvauksia tietenkin siirtämään, vaikka videoilla esiintyvät henkilöt olisivat kaikki olleet oireettomia. Haasteista huolimatta saimme kuvaukset hyvin toteutettua. Yhteistyö meidän ja perheen välillä sujui saumattomasti koko prosessin ajan. Vaikka prosessin aikana tuli vastaan useita haasteita, olemme tyytyväisiä lopputulokseen. Materiaalista tuli suunnitelmien mukainen.

Mahdollisuuksia jatkotutkimuksiin viitottua puhetta ajatellen on varmasti paljon. Kaikenlainen viitotun puheen tutkiminen ja materiaalin valmistaminen olisi varmasti tarpeen, sillä materiaalia on tehty melko vähän. Olisi mielenkiintoista lukea esimerkiksi siitä, miten viitottua puhetta käytetään lasten kanssa ja miten lapset sitä käyttävät. Kiinnostaisi tietää myös, vaikuttaako viitottu videomateriaali oppimiseen ja motivaatioon. Olisi hyödyllistä saada tietoa siitä, vaikuttaako viitotun videomateriaalin käyttö opetuksessa tuokion rakenteeseen. Työtämme vastaava videomateriaalia voisi työstää lisää erilaisista aiheista sekä eri kohderyhmille. Videoita voisi valmistaa esimerkiksi keskustelutilanteista niin, että myös lapset viittovat.

LÄHTEET

- Aaltola, J. & Valli, R. (2001). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Digipedaohjeet, Hamk. Materiaalin työstäminen. Videon käsikirjoitus. Saatavilla 9.12.2020. <https://digipedaohjeet.hamk.fi/ohje/videon-kasikirjoittaminen/>
- England, J. (2010). *Deafness and hearing loss: The essential guide*. Iso-Britannia: Need2Know.
- Hakkarainen, P. & Kumpulainen, K. (2011). *Liikkuva kuva –muuttuva opetus ja oppiminen*. Kokkola: Lapin yliopisto.
- Huuhtanen, K. (2012). *Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa*. Helsinki: Kehitysvammaliitto, oppimateriaalikeskus Opike.
- Illeris, K. (2007). *How we learn: learning and non-learning in school and beyond*. London: Routledge.
- JHL. Työelämä. Ammattialat. Kasvatus- ja opetusala. Varhaiskasvatuksen eettiset periaatteet. Saatavilla 9.12.2020 <https://www.jhl.fi/tyoelama/ammattialat/kasvatus-ja-ohjausala/varhaiskasvatuksen-eettiset-periaatteet/>
- Julkunen, M. (2002). *Opetus, oppiminen, vuorovaikutus*. Helsinki: WSOY.
- Järvinen, M. (2011). *Konstruktivistinen oppimiskäsitys opettajan pedagogisena työvälineenä alkuopetuksessa*. [Väitöskirja] Tampereen yliopisto.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kehitysvammaliitto ry. 2008. *Opas kommunikoinnin mahdollisuuksiin*. Kirjapaino Kelli. 8. painos. Saatavilla 12.2.2021 https://www.kehitysvammaliitto.fi/tikoteekki/wp-content/uploads/sites/2/2018/08/opas_kommunikoinnin_mahdollisuuksiin_2008.pdf

- Kouri, E. (2004). Viitotun puheen etäopetusprojekti Vipe–loppuraportti 2001 2004. Kuulonhuoltoliitto. https://www.kuuloliitto.fi/wp-content/uploads/2017/03/vipe_loppuraportti.pdf
- Kuuloliitto. Kuulo. Kuulo ja kuulovammat. Saatavilla 28.9.2020 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulo-ja-kuulovammat/>
- Kuuloliitto. Kuulo. Kuulokojeet ja apuvälineet. Saatavilla 28.9.2020 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulokojeet-ja-apuvälineet/>
- Kuuloliitto. Kuulo. Sisäkorvaistute. Saatavilla 28.9.2020 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/sisakorvaistute/>
- Manninen, K. & Vesterinen, O. (2019). *Hyvä opetusvideo* [Podcast]. Diakoniamattikorkeakoulu. Saatavilla <https://soundcloud.com/eamk-hanke/hyva-opetusvideo>
- Metsämuuronen, J. (2008). *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: International Methelp.
- Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Saatavilla 28.9.2020 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>
- Paane-Tiainen, T. (2000). *Oppijaksi aikuisena*. Helsinki: Edita.
- Papunet. Kuvasivut. Lorut. Eläinlorut. Etanan sää. Saatavilla 26.3.2021 https://papunet.net/kuva/lorut/elainlorut/etanan_saa
- Papunet. Tietoa. Mitä on puhevammaisuus. Saatavilla 22.9.2020 <https://papunet.net/tietoa/mita-on-puhevammaisuus>
- Papunet. Tietoa. Puhetta korvaava kommunikointi. Muu viittomakommunikaatio. Saatavilla 22.9.2020 <https://papunet.net/tietoa/muu-viittomakommunikaatio>
- Papunet. Tietoa. Tietoa puhevammaisuudesta. Muu viittomakommunikaatio. Saatavilla 19.4.2021 <https://papunet.net/tietoa/muu-viittomakommunikaatio>
- Pihlaja, P. & Viitala, R. (2018). *Varhaiserityiskasvatus*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Ronkainen, S. & Karjalainen, A. (2008). *Sähköä kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Takala, M. & Sume, H. (2016). *Kieli, kuulo ja oppiminen: kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus*. Helsinki: Finn Lectura.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Käsikirjat. Vammaispalvelujen käsikirja. Tuki ja palvelut. Sopeutumisvalmennus. Kommunikaatio-opetus ja -ohjaus. Saatavilla 11.11.2020 <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/sopeutumisvalmennus/kommunikaatio-opetus-ja-ohjaus#tavoitteet>
- Tieteen termipankki. Kasvatustieteet. Mallioppiminen. Saatavilla 25.3.2021 <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:mallioppiminen>
- Tieteen termipankki. Kielitiede. Kielitieteen termistö. Siirtovaikutus. Saatavilla 12.4.2021 <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:siirtovaikutus>
- Tietoarkisto. Palvelut. Tutkimusmenetelmien verkkokäsikirja. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Analyysitavan valinta ja yleiset analyysitavat. Laadullinen sisällönanalyysi. Saatavilla 8.3.2021 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>
- Tisell, A. (2009). *Lilla boken om tecken*. Lidingö: Hatten.
- Valli, R. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5. uud. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Viittomakielialan osuuskunta Via. Palvelut. Opetus ja koulutus. Saatavilla 11.11.2020 <https://www.via-ok.net/opetus>
- Värssyjä. Loruja aihealueittain. Kuukaudet. Saatavilla 26.3.2021 <https://varssyja.wordpress.com/loruja-aihealueittain/kuukaudet/>
- Värssyjä. Loruja aihealueittain. Viikonpäivät. Saatavilla 26.3.2021 <https://varssyja.wordpress.com/loruja-aihealueittain/viikonpaivat/>
- Värssyjä. Loruja aihealueittain. Vuodenajat. Saatavilla 26.3.2021 <https://varssyja.wordpress.com/loruja-aihealueittain/vuodenajat/>

LIITTEET

LIITE 1. Viitotun puheen suositukset

Viitotun puheen seminaarissa 22.3.2003 julkistettiin Viitotun puheen työryhmän laatimat suositukset. Näiden suositusten toivotaan leviävän viitotun puheen käyttäjien, tulkkien ja opettajien hyödyksi ympäri Suomen. Viitotun puheen suosituksia työstetään ja tarkastetaan sekä niiden levittämistä jatketaan edelleen. Viitottu puhe on huulitaluvun tukimenetelmä. Selkeä huulio on erityisen tärkeä. Huulio on täysin suomen kielen mukainen ja ymmärtämisen kannalta tärkeimmät viittomat viitotaan samanaikaisesti puheen kanssa. Kaikkia sanoja ei siis viitota. Viitotussa puheessa käytetään viittomia, jotka vastaavat sanan merkitystä.

Minä en kärsi kuunnella sinua (MINÄ+EI+JAKSA+KUUNNELLA+SINÄ). Suositusten merkintäjärjestelmässä ISOLLA kirjoitetut sanat tarkoittavat viittomia. Numerot, esim. OMA-1(minun), OMA2(sinun), OMA-3(hänen) tarkoittavat viittoman paikkaa viittomatilassa tai vartalolla Juha Paunun Viito elävästi -kirjan merkintäjärjestelmää mukaillen.

Sormitus - sormitetaan perusmuodossa, jos se sopii lauseen rakenteeseen, tarvittaessa käytetään osoitusta tai sormitetaan sana taivutusmuodossa.

Minä asun Oulaisissa. (MINÄ+ ASUA+ sorm. O-U-L-A-I-S-I-S-S-A)

Minä asun Maskussa. (MINÄ+ ASUA + sorm. M-A-S-K-U).

Sormituksessa on pidettävä käsi lähellä suuta, jotta huulio ja käsi näkyvät yhtä aikaa. Käsi ei saa liikkua näkökentän ulkopuolelle.

Yhdyssanat - käytetään viittomakielen mukaisia viittomia, ei sanasta sanaan

Isäni on talonmies. (OMA-1+ISÄ+TALONMIES) talonmies viittomakielen mukaisesti, EI TALO+MIES

Kuulonhuoltoliitto (HUONOKUULOINEN+LIITTO)

Verbien kieltomuodot - käytetään kieltomuotoja, jolloin lauseeseen voi joskus tulla kaksinkertainen kieltö.

Minä en todellakaan halua unohtaa sinua koskaan. (MINÄ+EI+TODELLA+EI-HALUTA+UNOHTAA+SINUA+EI-KOSKAAN)

Toteava olla – ei viitota, sanotaan vain huuliolla.

Minä olen iloinen. (MINÄ+ILOINEN)

Minä olin iloinen. (MINÄ+JO+ILOINEN)

Jos mennyt aikamuoto ilmenee lauseessa muutoin, imperfektin tunnusta JO ei tarvita.

Omistava olla – käytetään tarvittaessa.

Onko sinulla lapsia? (OMISTAA+ SINÄ+ LAPSI xx)

Omistus - OMA-viittoman monikkoon liitetään persoonapronomini tarvittaessa. Minun (OMA-1) sinun (OMA-2) hänen (OMA-3) meidän (OMA-1) teidän (OMA-2) heidän (OMA-3).

Kun lauseessa on possessiivisuffiksi (=omistusliite sanan perässä, esim. autoni, autosi, autonsa, automme, autonne, autonsa), OMA viitotaan ennen pääsanaa. Autoni on todella vanha. (OMA-1+AUTO+TOSI+VANHA)

-isi – viittomaa käytetään tarvittaessa toteavan olla- ja muiden verbien yhteydessä merkityksessä olisi.

Olisin iloinen, jos voittaisin Lotossa. (MINÄ+ ISI+ILOINEN+JOS+VOITTAA+LOTTO)

Jos voittaisin Lotossa, olisin iloinen. (JOS+MINÄ+VOITTAA+LOTTO+MINÄ+ILOINEN)

Haluaisin lähteä kotiin. (MINÄ+HALUTA+LÄHTEÄ+KOTIIN)

Ei olisi mukava olla tällaisella ilmalla ulkona. - Ei olisi. (EI+MUKAVA+ULKONA+TÄLLAINEN+SÄÄ. - EI)

Kohteliaassa kysymyksessä "Avaisitko ikkunan?", riittää kohtelias ilme, ei viitota -isi- viittomaa (AVATA+SINÄ+IKKUNA)

Persoonapronomini - viitotaan ennen verbiä ja lisätään tarvittaessa, kun suomen kielen verbimuoto sisältää persoonan

Tulimme kotiin ihan äsken. (ME+TULLA+KOTI+ÄSKEN)

Juoksen kotiin. (MINÄ+JUOSTA+KOTI)

Kysymys - kysymyslauseeseen kuuluu ilme ja kehon liike sekä osoitus tai persoonapronomini.

Viittomajärjestys: Juoksetko vai käveletkö? (JUOSTA+KÄVELLÄ+SINÄ)

Kysymysviittomia käytetään viittomakielen mukaisesti. Esim. kellonajasta kysyttäessä, Mihin aikaan tapaamme? (KELLO+ME+TAVATA), tai määrästä kysyttäessä, Paljonko sinulla on rahaa? (MONTA+SINÄ+OMISTAA+RAHA)

Vahvistavat ilmaukset - viittomakielen mukaiset tai pelkkä huulio

Olet todella kaunis. (SINÄ+TODELLA+KAUNIS)

Minulla on aika paljon rahaa. (MINÄ+PALJON+RAHA)

Demonstratiivipronominit (tämä, tuo, se, nämä, nuo, ne) - osoitetaan tai käytetään pelkkää huuliota.

Relatiivipronominit (joka, mikä) - käytetään tilanteeseen sopivaa viittomaa tai osoittelua - EI J-KIRJAINTA (Se tyttö, jonka tapasit, oli sisareni.) (TYTTÖ, +KUKA+SINÄ+TAVATA+JO, +JO+OMA-1+SISAR)

Talossa, jossa asuin lapsena, oli vihreä ovi. (TALO+OS+MINÄ+ASUA+LAPSI, +OMISTAA+JO+VIHREÄ+OVI)

Auto, jonka ajattelin ostaa, on liian kallis. (AUTO+MINÄ+AJATELLA+OSTAA, +LIIAN+KALLIS)

Kun-sana - viittomakielen mukaisesti, ei käytetä kuvasanakirjan viittomaa 133.8

Kun olin pieni, asuin maalla. (AIKAISEMMIN+MINÄ+PIENI, +MINÄ+ASUA+MAASEUTU)

Kun alkaa sataa, lähdän kotiin. (MYÖHEMMIN+ALKAA+SATAA, +MINÄ+LÄHTEÄ+KOTI)

Vertailu - komparatiivin ja superlatiivin tunnuksia käytetään tarvittaessa.

Tämä on vaikein lause. (OS.+VAIKEA-superl. tunnus+ LAUSE)

Entinen autoni kulki nopeammin kuin vanha. (OMA-1+AIKAISEM-MIN+AUTO+AJAA+NOPEA+kompar.tunnus+VANHA)

Samanlaisia vertailtaessa kuin=SAMA, poikkeus: Sinä olet yhtä vanha kuin minä. (SINÄ+SAMA+VANHA+MINÄ)

komparatiivin kanssa KUIN sanotaan vain huuliolla Komparatiivissa samoin kuin viittomakielessä komparatiivin tunnuksen suunta vaihtuu, kun jotain on vähemmän: halvempi

Ilmeet - käytetään myös viitotussa puheessa, kunhan huulio on selkeä ja näkyvissä. Ilmeet elävöittävät viittomista ja tukevat ymmärtämistä, mutta pelkkä ilme ei riitä vaan tarvitaan myös huulio ja mahdollisesti viittoma.

Tilan käyttö - käytetään tilaa, kunhan huuliosta on nähtävissä suomenkielinen puhe. Tilaa tulee käyttää riittävän pienellä alueella, jotteivat viittomat poistu näkökentästä.

Polysynteettiset viittomat (klassifikaattorit) - käytetään myös viitotussa puheessa

Kynät ovat pöydällä rivissä. (KYNÄ+ PÖYTÄ+ kuvaile etusormella, kuinka kynät on aseteltu riviin)

Perfekti (on ollut) Olen juossut. (MINÄ+JO+JUOSTA)

Pluskvamperfekti (oli ollut) Olin juossut. (MINÄ+JO+JUOSTA+JO-tarvittaessa)

LIITE 2. Tutkimuskysely

1. Millainen kuvakulma on mielestäsi toimivin?
  - a. Suoraan edestä
  - b. Viistosti sivulta
  - c. Alaviistosta (ns. lapsesta viittojaan)
  - d. Riippuu tilanteesta

2. Millaiset tekijät valaistuksessa vaikuttavat videon laatuun?

3. Mitkä asiat häiritsevät viitotun puheen videoilla? Esimerkiksi visuaaliset ärsykkeet, taustääänet tms. (Kuvaile tarkasti)

4. Mitä taustaa valitessa tulisi huomioida?

5. Mitä merkitystä henkilöiden vaatetuksella on kokonaisuudessa?

6. Mitä olisi hyvä huomioida vaatetuksessa viitotun puheen materiaalia kuvatessa? Sekä viittojan että muiden videolla esiintyvien henkilöiden kohdalla.

7. Mitä rytmityksessä tulisi ottaa huomioon?

8. Miten huulion näkyvyyden voisi varmistaa videoilla?

9. Millainen katsekontakti on mielestäsi toimivin?

- a. Katsekontakti lapseen
- b. Katsekontakti kameraan
- c. Vaihteleva
- d. Joku muu, mikä?

10. Miten videoiden rakennetta voisi kehittää tai muuttaa?

11. Mikä olisi hyvä määrä viittoja videota kohden?

- a. Vain yksi viittoja
- b. Kaksi viittojaa
- c. Riippuu tilanteesta
- d. Joku muu, mikä?

12. Videoiden tärkeimmät viittomat olisi hyvä esittää erikseen

- a. Sanalistana
- b. Viitottuna
- c. Molemmat
- d. Ei ollenkaan
- e. Joku muu, mikä?

13. Tärkeimmät viittomat viitottu erikseen

- a. Alussa
- b. Lopussa
- c. Ei ollenkaan
- d. Joku muu, mikä?

14. Tärkeimmät viittomat sanalistana

- a. Alussa
- b. Lopussa

- c. Ei ollenkaan
- d. Joku muu, mikä?

15. Tulisiko saman kokonaisuuden videot olla visuaalisesti samanlaisia (tausta, vaatetus yms.)? Mitkä asiat voivat muuttua ja minkä on pysyttävä samana?

16. Tarvitseeko videoihin jotain lisää?

17. Mitä ominaisuuksia sinun mielestäsi on laadukkaassa viitotun puheen videossa?

18. Huomioita videoista "Aamupiiri"

19. Huomioita videosta "Askartelu"

20. Huomioita videosta "Wc-käynti"

21. Huomioita videosta "Lepohetki"

22. Huomioita videosta "Muistipeli"

LIITE 3. Synopsikset

Askartelutuokio (välineet, värit, fraasit)

- Hienosti
- Oletpa taitava
- Tarvitsetko apua?
- Valita
- Sakset, paperi, liima, kartonki
- Harmaa, vihreä, lilla, punainen, valkoinen, keltainen, sininen, vaaleanpunainen, oranssi

Aloitetaan tuokio. Ensin valitaan kartongin väri, sitten paperin väri (eri värivaihtoehdot näihin). Annetaan ohjeet paperin leikkaamiseen, tarvitsetko apua. Kehutaan. Leikkaamisen jälkeen eteen kartonki ja liima, annetaan ohjeet paperin liimaamisesta kartongille. Ihaillaan työtä.

Muistipeli (eläimet, fraasit)

- Vuorotellen
- Samanlainen – erilainen
- Odota omaa vuoroasi
- Istu omalla paikalla
- Pari
- Löytää
- Rivi
- Arvata
- Apina, hevonen, pupu, lammas, lehmä, koira, orava, hiiri, possu, kissa

Käydään läpi tuokion kulku (etsiä, löytää, pari, vuorotellen). Laitetaan kortit riveihin. Aloitetaan peli. Tuokion aikana ohjeistetaan ja sanoitetaan (eläimet, odota omaa vuoroasi, istu omalla paikallasi, samanlainen - erilainen).

Wc-käynti

- Jono
- Ensin – sitten
- Vuorotellen
- Pyytää apua

Käydään läpi, mitä wc-käynnin aikana tehdään (ensin – sitten, jonotetaan, odotetaan omaa vuoroa, pöntölle, paperi, tarvitseeko apua, käsien pesu, kuivaus).

Päivälepo

- Väsynyt

Käydään läpi, mitä tehdään. Joko väsyttää/oletko väsynyt/sinua taitaa väsyttää? Haluatko, että silitän/silitätkö minua?

Aamupiiri (lorut: kuukaudet, vuodenajat, sää, viikonpäivät)

- Vieressä
- Istu omalla paikalla
- Katso ja kuuntele

Valitsimme aamupiirin teemaksi lorut. Koimme sen helpoimmaksi tavaksi saada käytyä läpi säätilat, viikonpäivät, kuukaudet ja vuodenajat niin, ettei videoiden käyttö rajoitu tiettyyn ajankohtaan viikossa/vuodessa. Loruillaan yhdessä, lapset voivat halutessaan viittoa mukana.

LIITE 4. Sanalistat

Sanalistat:

Aamupiiri:

Viikonpäivät, ma, ti, ke, to, pe, la, su

Kuukaudet, kaikki erikseen

Vuodenajat, kevät, kesä, syksy, talvi

Sää, lämmin, kylmä, tuuli

Aurinko/pouta, sade

Piiri, aihe, loru

Vieressä, kaveri

Istu omalla paikalla

Katso ja kuuntele

Lepohetki:

Etsiä

Missä

Unikaveri

Maata

Väsyttääkö jo?

Wc-käynti:

Wc

Odottaa

Jono

Vuorotellen

Wc-pytty

Roskakori

Kuiva

Pyytää apua

Pestä kädet

Käyttää saippuaa

Askartelu:

Askarrella

Kartonki

Paperi

Harmaa, vihreä, liila, sininen

Punainen, valkoinen, keltainen

Vaaleanpunainen, oranssi

Leikata, liimata

Hienosti

Tarvitsetko apua?

Oletpa taitava

Oletko valmis?

Muistipeli:

Eläin, muistipeli

Rivi, pari

Löytää, arvata

Samanlainen, erilainen

Apina, lehmä, hiiri, possu, orava

Hevonen, pupu, lammas, kissa, koira

Muistaa

Anteeksi

Jatkaa/vielä

Odota omaa vuoroa

Kuinka monta?

LIITE 5. Videoilla käytetyt lorut

Säätilat

Kerro etana millainen sää, onko lämmintä vai kylmää? Kylpeekö tuulessa yksinäinen puu, syttyykö hymyyn auringon suu? Saadaanko sadetta vai poutaa, voidaanko järvellä soutaa? Kerro etana millainen sää, joko aurinko lämmittää?

Viikonpäivät

Kävi kukolla vieraita aina,
mato tuli maanantaina,
tiistaina tiikeri tuttu,
keskiviikkona ketun juttu,
torstaina tohtorin vuoro,
perjantaina peikko kuoro,
lauantaina lammas tuku,
sunnuntaina koko suku.

Kuukaudet

Vuoden alku tammikuussa,
vielä talvi helmikuussa,
maalikuussa lumi sulaa,
huhtikuussa kurjet palaa,
käki kukkuu toukokuussa,
juhannus on kesäkuussa,
heinäkuussa heinää tehdään,
elokuussa eloon mennään,
syyskuu on sun koulukuusi,
lokakuussa on talvi uusi,
järvet jäätyy marraskuussa,
joulu saapuu joulukuussa.

Vuodenajat

Koko vuosi on kuin piiri,
joka pyörii, pyörii, pyörii.
Kevät, kesä, syksy, talvi
vuorotellen hyörii.

LIITE 6. Saatekirje

Hei!

Opiskelemme Diakonia-ammattikorkeakoulussa viittomakielen tulkeiksi. Teemme opinnäytetyötä, jossa toteutamme viitotulla puheella videomateriaalia lasten kanssa. Jokaisessa videossa on etukäteen määritelty sisältö tärkeitä viittomia ja fraaseja. Näiden lisäksi käytetään myös muita viittomia. Videot tulevat käyttöön Vian kommunikaatio-opetukseen.

Tutkimuskysymyksemme on, kuinka tehdään laadukasta viitotun puheen materiaalia. Olemme kuvanneet viisi eri tilannetta. Osasta tilanteita on tutkimusvaiheessa useampi video vertailun ja eri näkökulmien vuoksi.

Katso ensin kaikki videot läpi ja vastaa sen jälkeen kyselyyn.

Kiinnitä videoissa huomiota kuvakulmiin, valaistukseen, mahdollisiin häiriötekijöihin ja viitotun puheen elementteihin. Kyselyllä ei ole tarkoitus selvittää viittomien oikeellisuutta. Vastauksilla saamme arvokasta tietoa tutkimuskysymykseemme sekä kehitämme lopullisia videoita niiden pohjalta.

Kiitos jo etukäteen vastauksista!

Terveisin

Emilia Paasimaa & Shira Lönn

LIITE 7. Kuvausluvut

SUOSTUMUS LAPSEN KUVIEN JA VIDEOIDEN OTTAMISEEN JA KÄYTTÖÖN

Teemme Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus koulutuksen opinnäytetyössämme videomateriaalia viitotulla puheella. Kuvaaminen tapahtuu päiväkotikielen tiloissa 2021 helmikuun alussa ja toisen kerran helmikuun lopulla. Videot tulevat Viittomakielialan Osuuskunta Vian käyttöön kommunikaatio-opetuksessa. Videot menevät myös Diakonia-ammattikorkeakoululle opetuskäyttöön.

Kuvauslupa	Kyllä	Ei
Saako lapsesta ottaa valokuvia ja videoita? (Luvan antamalla lapsi saa näkyä opinnäytetyötä varten otetuissa kuvissa ja videoissa.)		
Saako lapsesta otettuja kuvia ja videoita käyttää opetustilanteissa? (Luvan antamalla lapsesta otettuja kuvia ja videoita käytetään Viittomakielialan Osuuskunta Vian kommunikaatio-opetuksessa Oulussa sekä Diakonia-ammattikorkeakoulussa opetustilanteissa. Videoiden muuta jakelua ei tehdä ilman erillistä suostumusta.)		

ALLEKIRJOITUKSET

Turussa ____ / ____ /20____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

SUOSTUMUS PÄIVÄKOTI VILSKEEN TILOJEN KÄYTTÖÖN OPINNÄYTETYÖN VIDEOIDEN KUVAUKSESSA

Teemme Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen ja puhevammaisten tulkkaus koulutuksen opinnäytetyössämme videomateriaalia viitotulla puheella. Kuvaaminen tapahtuu 2021 helmikuun alussa ja toisen kerran helmikuun lopulla. Videot tulevat Viittomakielialan Osuuskunta Vian käyttöön kommunikaatio-opetuksessa. Videot menevät myös Diakonia-ammattikorkeakoululle opetuskäyttöön.

Kuvauslupa	Kyllä	Ei
<p>Saako päiväkotikielien tiloja käyttää opinnäytetyömme videoiden kuvaamisessa? (Videoilla ei tule näkymään muita päiväkodin lapsia eikä henkilökuntaa, vain suostumuksen antaneet henkilöt.)</p>		

ALLEKIRJOITUS

Turussa ____ / ____ 20__

Päiväkodin johtajan allekirjoitus ja nimenselvennys